

Da počnemo s dvema devojkama na igranci.

Nalaze se uza zid. Jedna sedi na stolici neprestano otvarajući i zatvarajući svoju plesnu kartu prstima u rukavici. Druga stoji pored nje i posmatra kako joj se pred očima odvija ples: kako parovi kruže, plješću dlanovima, trupkaju cipelama, kako lepršaju skuti i galama se razleže podijumom za igru. Ističe poslednji sat te godine i prozori iza njih su prazni, ispunjeni tamom noći. Devojka što sedi obučena je u nešto svetle boje, Esmi je zaboravila šta, a druga u tamnocrvenu dugu haljinu koja joj ne stoji dobro. Izgubila je rukavice. I tu je počelo.

Ili možda ipak nije. Možda je počelo još ranije, pre te zabave, pre nego što su se obukle u svoje lepe nove haljine, pre no što su sveće upaljene, pre no što su daske prostora za igru posute peskom, pre no što je i počela godina čiji su završetak tom prilikom proslavljali. Ko zna? U svakom slučaju se završava iza prozora s rešetkama čiji kvadrati imaju stranice dužine tačno dva palca.

Kad se Esmi potrudi i zagleda se u daljinu – što će reći u ono što se prostire iza metalnih rešetaka – otkrila je da se posle nekog vremena nešto desi s njenim mehanizmom fokusiranja. Kvadrati rešetke se zamagle i – samo li se dovoljno dugo usredsredi – nestanu. Uvek postoji trenutak kad se njeno telo ponovo potvrdi, kad joj se oči nanovo prilagode doličnoj stvarnosti sveta, trenutak kada postoje samo ona i drveće, put, ono izvan, sa druge strane. A između ništa.

S rešetaka je pri dnu oguljena farba, pa se vide slojevi različitih boja, jedna preko druge, kao linije godova u stablu. Esmi je viša od većine, pa može da dohvati i onaj deo na kojem je boja nova, gusta kao katran.

Iza nje jedna žena sprema čaj mužu. Je li on mrtav? Ili je samo pobegao? Esmi se ne seća. Druga jedna žena traži vodu da zalije cveće koje je odavno svenulo u primorskom gradiću nedaleko odavde. Uvek opstanu, održe se samo beznačajni zadaci: pranje, kvanje, brisanje, čišćenje. Nikad ništa veličanstveno i istinski značajno, samo mali rituali što kao šavovi održavaju celinu ljudskog života. Devojku opsednutu cigaretama već su dvaput opomenuli i svi misle da će dobiti i treću opomenu. A Esmi misli na to gde je počelo – tamo, ovde, na igranci, u Indiji, još ranije?

Ovih dana ne razgovara ni sa kim. Želi da se usredsredi, neće da pomuti sećanja remeteći ih govorom. U glavi joj je kaleidoskop i ne bi volela da je uhvate na delu kad se zaustavi.

Okret, okret, stop.

U Indiji, dakle. Bašta. Njoj je oko četiri godine, stoji na pragu zadnjih vrata.

Nad njom drvo mimoze trese svoje glavice na nju, posipa travnjak finim žutim prahom. Kad bi krenula preko trave, za sobom bi ostavila trag. Želi nešto. Hoće nešto, ali ne zna šta. Kao da je svrbi, a ona ne može da dohvati to mesto i počese se. Nešto za piće? Svoju *aju*? Krišku manga? Češe se po rameu, na mestu gde ju je ujela neka buba, i golim nožnim prstom dodiruje žuti prah. Odnekud iz daljine, čuje zvuke preskakanja konopca, kako njena sestra trupka po zemlji i, malo bliže, korake. Pljesak okret pljesak okret pljesak okret.

Okreće glavu, osluškuje ostale zvuke. Krrrr-guu-krrrr, glasa se ptica na granama mimoze, neko kopa zemlju u vrtu – kramp, kramp – i odnekud majčin glas. Ne može da razabere reči, ali zna da to majka govori.

Esmi skače sa stepenika, dočekala se obema nogama i potrčala oko bungalova. Pored jezerceta s ljiljanima, majka se naginje nad baštenski sto i sipa čaj u šolju. Pored nje je otac u visećoj mreži. Rubovi obrisa njihove bele odeće titraju na vrelini. Esmi je zaškiljila i njeni roditelji se pretvoriše u dva maglovita oblika: majka trougao, a otac linija.

Broji prelazeći travnjak, posle svakog desetog koraka poskakuje.

„O!“ Majka podiže pogled. „Zar ti ne dremaš?“

„Probudila sam se.“ Esmi balansira stojeći na jednoj nozi, nalik pticama što noću dolaze na jezerce.

„Gde ti je aja? Gde je Džamila?“

„Ne znam. Mogu li dobiti malo čaja?“

Dok razmotava salvet preko krila, majka okleva. „Mila, mislim da bi radije...“

„Daj joj malo ako hoće.“ Otac je ovo izgovorio ne otvarajući oči.

Majka sipa malo čaja u tacnu i pruža joj. Esmi se brzo saginje i prolazi ispod ispružene majčine ruke da bi joj se popela u krilo. Oseća kako je grebe čipka, oseća vrelinu ispod belog pamuka. „Ti si trougao, a otac je linija.“

Majka se meškolji u stolici. „Oprosti?“

„Rekoh da si ti trougao...“

„Mmmm.“ Majka je zgrabila Esmi za ruke. „Danas je zaista pretoplo za zagrljaje.“ Esmi se ponovo obrela kako sedi na travi. „Zašto ne pođeš da potražiš Kiti? Idi da vidiš šta radi.“

„Preskače konopac.“

„Zar joj se ne bi mogla pridružiti?“

„Ne.“ Esmi ispruži ruku i dodirnu glazuru na kolačiću. „Ona je previše...“

„Esmi“ – majka je hvata za ručni zglobov i odmiče joj ruku od stola – „prava gospođica čeka da je ponude.“

„Samo sam htela da osetim kakvo je.“

„E, pa, molim te, nemoj.“ Majka se zavaljuje natrag, na naslon stolice, i sklapa oči.

Esmi je na časak motri. Spava li? Plava vena na vratu joj pulsira, a oči joj se kreću pod kopcima. Iz kože nad gornjom usnom izbijaju joj sićušne kuglice vode, ne veće od glave čiode. Na mestu gde se završava cipela a počinje koža, po majčinom stopalu cvetaju crveni belezi. Stomak joj je naduvan, u njemu je još jedna beba. Esmi ju je jednom osetila, praćaka se kao uhvaćena riba. Džamila kaže kako će ova imati sreće, da će ova poživeti.

Esmi gleda gore u nebo, zatim u muve što kruže oko cvetova ljiljana na površini jezerceta, u očevu odeću što je ispala kroz mrežu u vidu belih, ispuččenih rombova od platna. Još čuje kako Kiti poizdalje preskače konopac, kramp, kramp udaraca motike – ili je to sad neka druga? A onda začu monotono zujanje nekog insekta. Okreće se da vidi, ali iščeznuo je iza nje, nekuda levo. Okreće se ponovo, ali sad je bliže, bzzzz je glasnije i oseća kako su mu se nožice zaplele u njenu kosu.

Esmi skače i trese, trese glavom, ali zujanje je sve glasnije i najednom oseća treptanje krilaca u svome uhu. Vrisnula je, zamahala rukama oko glave, ali sad je zujanje već zaglušuje, nadglasava sve ostale zvuke, oseća kako joj insekt mili u uskom prolazu uha – i šta će se sada desiti, hoće li joj progristi bubnu opnu i ući joj u mozak, hoće li oglušeti kao ona devojčica iz Kitine knjige? Ili će umreti? Ili će se možda buba nastaniti u njenoj glavi, pa će slušati tu buku zauvek?

Ispustila je još jedan prodoran vrisak, i dalje tresući kosom, teturajući se travnjakom, da bi vrisak prešao u jecaje i da bi, čim joj je insekt izašao iz uha, začula oca kako kaže: „Šta je to s ovim detetom?“, a majku kako preko travnjaka doziva Džamilu.

Je li moguće da je to njeno najranije sećanje? Može biti. Početak svih sličnih koja će uslediti – jedino kojeg se seća.

Ili je to bilo onog puta kad joj je Džamila kanom iscrtala mrežu po dlanu. Videla joj je liniju života, liniju srca

prekinutu nekom drugom crtom. Ili kad je Kiti pala u jezerce pa su je izvukli i umotanu u peškir uneli u kuću. Igra loptom s kuvaričinom decom u kraju vrta. Posmatranje tla oko kvrgavog stabla banjana, zemlju što ključa od mrava. Lako bi moglo biti bilo koje od ovih sećanja.

A možda je ovo. Ručak za vreme kojeg je vezana za stolicu, čvrsto, po sredini tela. Zbog toga što, kako je majka izjavila prisutnima u prostoriji, Esmi mora da nauči da se ponaša. Esmi je znala kako to znači da ne sme da ustaje sa stolice dok se obrok ne završi. Volela je, znate, prostor ispod stola, i nikako je nisu mogli odučiti da se tamo zavlači, sviđala joj se zabranjena privatnost ispod stolnjaka. Smatrala je da su ljudska stopala neobično dirljiva. Znala je sve – kakve cipele nose (izlizane na čudnim mestima, mešavinu pertli, žuljeva, plikova), ko ukršta noge kod članaka, ko ih prekršta preko kolena, čije čarape imaju rupe, ko nosi rasparene čarape, ko sedi s rukom i čijem krilu. Samo bi skliznula sa stolice, gipka kao mače, a oni nisu mogli da je uhvate i izvuku.

Vezali su je ešarpom što pripada njenoj majci. Esmi se dopada šara na ešarpi: naizmenični vrtlozi ljubičaste, crvene i plave boje. Majka joj je kazala da se takvo tkanje zove *pezli*, a Esmi je znala da je to ime grada u Škotskoj.

Soba je puna ljudi. Tu su Kiti, majka, otac i gosti – nekoliko parova, neka devojka sa skandalozno kratkom kosom, koju je Esmi majka smestila nasuprot mladom inženjeru, zatim jedna postarija žena i njen sin, i neoženjeni muškarac što sedi pored Esminog oca. Esmi misli – ali nije potpuno sigurna – da svi jedu supu. Čini joj se da se priseća podizanja i uranjanja kašika, zvuka slabog udarca metala o porcelan, jedva čujnog srkanja i gutanja.

Pričaju, samo pričaju. O čemu li toliko razovaraju? Izgleda, o raznim stvarima. Esmi nikad ništa ne ume da smisli, nikad ništa što bi rekla, što bi želela da saopšti ovim ljudima. Gura kašiku s kraja na kraj tanjira posmatrajući kako se oko srebra u supi stvaraju vrtlozi. Ne sluša ih, ili bolje reći ne sluša

reči, već podešava sluh tako da čuje samo njihov zajednički žagor. Podsećaju je na papagaje u krošnjama visokog drveća, na hor žaba u sumrak. Isti onaj zvuk – kre-kre-kre.

Bez ikakvog upozorenja, najednom svi ustaju. Spustili su kašike, skočili sa stolica i pojurili iz sobe. Posmatrajući vrtloge u supi i sanjareći o žabama, Esmi je nešto propustila. Svi u hodu uzbuđeno govore uglas, a Kiti se gura uz oca da prva izađe kroz vrata. Majka je u žurbi zaboravila na vezanu Esmi.

A ona gleda, s kašikom u ruci, otvorenih usta. Dovratak ih je sve progutao, poslednjeg onog gosta inženjera, čula je kako im koraci zamiru u hodniku. Zapanjena, osvrnula se po praznoj prostoriji. U staklenoj vazi su gordi i nepokretni ljljani, sat otkucava sekunde, salveta klizi na stolicu. Pomišlja da krikne, da otvori usta i drekne iz sve snage. Ali nije to učinila. Pogledala je zavesu što je lepršala ispred otvorenog prozora, a zatim i muvu koja je sletela na poslužavnik. Ispružila je ruku i jednim pokretom ispravila prste, tek da vidi šta će se dogoditi. Kašika je pala u pravoj liniji pa jednom odskočila odbivši se o svoj zakrivljeni deo, napravila salto u vazduhu, tresnula na petih i smirila se ispod stola.

S ključevima u jednoj ruci i kafom u drugoj, Ajris je koračala ulicom. Odmah iza nje je pas, čuje se lupkanje njegovih kandži po betonu. Lestve sunčevih zraka probijaju se između visokih zgrada, na pločniku isparavaju barice od sinoćne kiše.

Prešla je kolovoz, sa psom tik iza sebe. Šutnula je konzervu piva ostavljenu na ulaznom stepeniku, ali umesto da se otkotrlja pločnikom, kao što se ona nadala, limenka se iskrenula u stranu i isprskala ulaz u radnju.

„Jebiga“, reče Ajris. „E, jebiga.“

Ponovo ju je besno šutnula, sada praznu, i konzerva se kloparajući otkotrlja u slivnik. Osvrnula se preko ramena. Ulicom se uzdižu nepomične kamene stambene zgrade s

redovima blistavih, bezizražajnih prozora. Pogleda naniže u psa. On mahnu repom i slabašno zacvile.

„Blago tebi“, reče.

Snažno je cimnula kapak na vratima i metalna roletna se podignu uz iznenađujući tresak. Prekoračila je lokvu piva na pragu i iz sandučeta izvukla poštu. Letimično je prelistavala koverta ulazeći u radnju. Računi, računi, izveštaj iz banke, razglednica, računi i jedan smeđi koverat, starinski, na poleđini zapečaćen voskom s pečatom u obliku slova V.

Već na pola puta do tezge, zastala je pri pogledu na slova s prednje strane. Bila su sitna, zbijena, svako slovo odštampano debelim slojem mastila, polukrug slova *e* gotovo izbrisano. Ajris izbliza osmotri koverat i vide da su slova utisnuta u deblji, meki papir hrapave strukture. Prešavši prstom preko njih osetila je udubljenja i zaključila da je adresa otkucana pisaćom mašinom.

U radnju se uvuče struja hladnog vazduha i kao zmija joj se uvi oko članaka. Podigla je glavu i obazrela se po radnji. Bezizražajne glave stalaka za šešire zurile su u nju, a svileni ogrtač okačen na tavanici zaleprša na povetarcu. Povukla je preklop i vosak je lako popustio. Izvadiвши i raširivši jedan beli list hartije, prelete preko njega pogledom. U mislima se još bavila pivom, kako mora da ga izbriše sa ulaza i kako joj je to za nauk da ne sme šutirati konzerve ulicom, pa je upamtila samo reči *slučaj* i *sastanak* i ime *Jufimija Lenoks*. I nečitak potpis pri dnu.

Upravo se spremala da ponovo pročita ispočetka kad se setila da u kuhinjici iza radnje ima malo deterdženta. Gurnula je pismo sa ostalom poštom u fioku i nestala iza teške plišane zavese.

Ponovo se pojavila na pločniku, s krpom i kofom sapunice. Počela je da pere od ulaza, polivajući vodom ka ulici. Podigla je lice k nebu. Putem je prošao kombi, dovoljno blizu da joj vetar podigne kosu. Negde je neko dete zaplakalo. Pas stoji na vratima, posmatra sićušne ljudske prilike kako idu

mostom visoko iznad njih. Ajris se pokatkad čini da je ova ulica tako duboko usečena u grad da vodi podzeman život. Naslonila se na dršku brisača i osmotrila ulaz. U mislima joj na površinu ponovo izbi ime *Jufimija Lenoks*. Mora biti neka porudžbina, pomisli. Sreća što imam vedro. Izgleda da će kiša, pomisli zatim.

U jednom baru u Nju taunu, Ajris sedi sa Aleksom. Ljulja srebrnu cipelu na vrhu nožnog palca i jede maslimu. Aleks se igra narukvicom na njenoj ruci, uvrće je među prstima. Zatim gleda na sat. „Obično nikad ovoliko ne kasni“, promrmljao je. Oči su mu skrivene iza tamnih naočara čija stakla odražavaju Ajrisin lik i prostoriju iza nje.

Spustila je u zdelicu košticu masline, potpuno očišćenu od mesa. Zaboravila je da treba da im se pridruži i Fren, Aleksova žena. „Stvarno?“ Ajris posegnu za još jednom maslinom i zagriže je.

Aleks ne reče ništa, istrese cigaretu iz paklice i podiže je ka ustima. Olizala je prste i sad okreće u ruci čašu s koktelom. „Znaš šta mi se desilo?“, reče ona dok je Aleks tražio šibicu. „Danas sam dobila jednu dostavnicu na kojoj je neko dopisao *veštica* pored moga imena. Olovkom.“

„Stvarno?“

„Aha. *Veštica*. Možeš li da poveruješ? Ne mogu sad da se setim ko je to bio.“

On očuta i kresnu šibicom pa prinese plamen ustima. Duboko je povukao dim iz cigarete pre no što je odgovorio: „Očigledno neko ko te poznaje.“

Ajris na trenutak porazmisli gledajući brata kako sedi pred njom a iz usta mu se izvija duvanski dim. Zatim uze jednu maslinu i ubaci mu je u košulju.